

DEZVOLTAREA INOVATOARE A ECONOMIEI REGIONALE (ÎN BAZA REGIUNII DE DEZVOLTARE NORD)

Stela PRIPA

*Universitatea Tehnică a Moldovei, Școala Doctorală Știința Alimentelor Inginerie Economică și Management,
Specialitatea 521.03 Economie și Management în Domeniul de Activitate, Chișinău, Republica Moldova*

Rezumat. Dezvoltarea economică a Republicii Moldova și a regiunilor ei este posibilă doar prin încurajarea activității de inovare, competitivitatea țării fiind în legătură strânsă cu factorii determinanți ai inovației. Creșterea capacității întreprinderilor de a inova și implementa inovații devine imperativă și se regăsește în documentele strategice naționale de dezvoltare. În urma unei analize a Biroului Național de Statistică se atestă existența unui potențial inovațional în Regiunea de Dezvoltare Nord care se impune a fi valorificat și amplificat. Aceasta devine posibil prin crearea unui ecosistem regional de inovare, ancorat într-un Centru de Inovare și Transfer Tehnologic, în concordanță plenară cu necesitățile mediului academic și de afaceri.

Cuvinte cheie: inovație, ecosistem de inovare, activitate de inovare, întreprinderi inovatoare, sistem regional de inovare

Introducere

Literatura de specialitate descrie procesul de inovare ca motorul progresului economic, un catalizator pentru creștere economică și dezvoltare [5]. Or, în scop final, dezvoltarea economică a unei țări are menirea să asigure cetățenilor săi un trai decent, un nivel de bunăstare adecvat epocii contemporane și condiții de viață demne pentru realizarea plenară a potențialului lor uman [10]. Inovarea poate spori productivitatea, ceea ce înseamnă că același input poate să genereze un output mai mare. Companiile devin mai profitabile, produc mai multe bunuri și servicii, ceea ce le permite să investească, să angajeze mai mulți angajați și să stimuleze salariile.

Republica Moldova în Raportul Competitivității Globale prin prisma inovării

Accentul pus pe inovare este unul dintre elementele distinctive ale strategiilor și politicilor aplicate în ultimul sfert de secol, atât în cadrul organizațiilor cât și la nivel național și regional [3], ceea ce înseamnă că îmbunătățirea competitivității întreprinderilor, sectoarelor, regiunilor și economiei țării în condițiile actuale este posibilă doar în baza caracterului inovator al dezvoltării acestora [8]. Iar retorica de câteva decenii referitor la importanța regiunilor este acum focalizată asupra lor ca o necesitate vitală. Cu toate acestea, regiunile sunt foarte diferite între ele, fiecare având propriul set de modele, structuri și nuanțe de dezvoltare [2]. Promovarea inovației devine prin urmare și factorul cheie al dezvoltării inovatoare a economiei regionale.

Pentru a sesiza particularitățile activității inovaționale în regiuni, este necesar mai întâi să elucidăm succint activitatea inovațională pe plan național, iar pentru a obține o imagine reală asupra sistemului național de inovare, vom analiza poziționarea Republicii Moldova în Raportul Competitivității Globale 2019, prin efectul factorilor determinanți ai ecosistemului de inovare. Locul Republicii Moldova în acest clasament este modest comparativ cu celelalte state de pe harta globală, pilonul 11 *Dinamica afacerilor* obținând poziția 68, iar pilonul 12 *Capacitatea de inovare* doar poziția 109 din cele 141 posibile. Pozițiile țărilor vecine privind inovarea sînt mult mai avantajoase, România clasificându-se pe locul 72 și 55, iar Ucraina obținând poziția 85 și 60 la pilonii *Dinamica afacerilor* și respectiv *Capacitatea de inovare*.

Tabelul 1

Pilonii Inovației Republicii Moldova în context regional

Ecosistemul de inovare	Republica Moldova	România	Ucraina
Pilonul 11. Dinamica afacerilor	68	72	85
Pilonul 12. Capacitatea de inovare	109	55	60

Sursa: Elaborat de autor în baza Global Competitiveness Report [6].

Dacă să efectuăm o analiză a factorilor determinanți ai ecosistemului de inovare, vom constata că Republica Moldova a primit o apreciere scăzută la capitolul colaborării stakeholder-ilor din comunitatea de afaceri și mediul academic în domeniul cercetării și dezvoltării, la fel de rău noi fiind apreciați și la factorul dezvoltării cluster-ilor. Alt factor la fel de important dar cu un punctaj destul de mic este cel al creșterii companiilor inovatoare. Încă un factor care influențează negativ pilonii inovării îl reprezintă nivelul de utilizare de către companii a următoarelor tehnologii: robotica și inteligența artificială [6].

Guvernul Republicii Moldova acceptă în acest sens gradul imperativ al îmbunătățirii factorilor cu caracter inovator și subliniază plus valoarea lor pentru dezvoltarea economică a țării. Astfel printre acțiunile prioritare, în Strategia Națională de Dezvoltare (SND) ”Moldova 2030” se prevede sporirea eficienței proceselor economice, prin creșterea capacităților companiilor de a inova și a implementa inovații, inclusiv prin intermediul formării clusterelor, hub-urilor și parcurilor industriale, și stimulării investițiilor private în sectorul de cercetare și dezvoltare, a parteneriatelor dintre companii și instituțiile educaționale [9].

Activitatea de inovare în Regiunea de Dezvoltare Nord

Ținând cont că unul din aspectele relevante vizează factorul inovativ, o cercetare a Biroului Național de Statistică (BNS) privind activitatea de inovare a întreprinderilor din Republica Moldova pentru anii 2017-2018 [4], evidențiază că cele mai inovatoare companii din țara noastră sunt din industria prelucrătoare, ramură ce contribuie cu cca 86% în sectorul industrial per total. Din numărul total al acestora, cca 52% activează în domeniul industriei (din care cca 48% în industria prelucrătoare). Cascadând la nivel de regiune, conform datelor BNS, constatăm că în Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) au desfășurat activitatea de inovare 87 întreprinderi (14% din total).

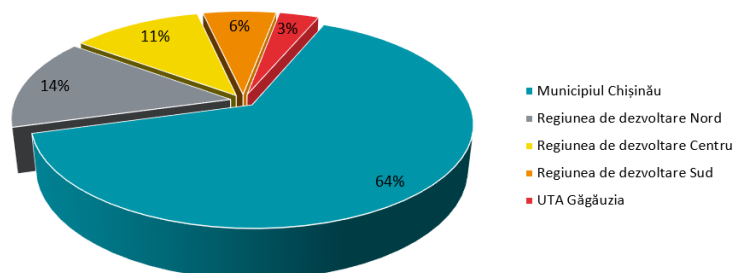

Figura 1. Structura întreprinderilor inovatoare pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Rezultatele activității de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2017-2018 [4].

Din cele 87 întreprinderi inovatoare în RDN, 42 întreprinderi (48%) sunt întreprinderi mici cu 10 - 49 salariați; 30 de întreprinderi (35%) sunt întreprinderi mijlocii cu 50 – 249 salariați; 15 de întreprinderi (17%) sunt întreprinderi mari cu numărul de salariați 250 și peste.

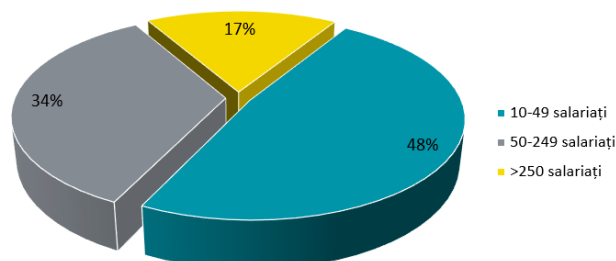

Figura 2. Structura întreprinderilor inovatoare în RDN pe clase de mărime

Sursa: elaborat de autor în baza datelor BNS [4].

Astfel, numărul total de întreprinderi mici și mijlocii (IMM) cu activitatea de inovare a alcătuit 72 întreprinderi, sau 82% din numărul total de întreprinderi inovatoare.

În activitatea de industrie au activat 58 întreprinderi inovatoare, din care 43 sînt IMM (74%), marea majoritate a întreprinderilor industriale din nordul țării fiind antrenate în industria

prelucrătoare (cca 90%), iar în servicii au activat 29 întreprinderi inovatoare, toate fiind IMM (100%). Peste 40% din potențialul industrial al regiunii este concentrat în mun. Bălți.

În urma celor expuse, putem conchide că în RDN există un potențial inovațional impunător care, fiind valorificat și dezvoltat, ar putea conduce la propulsarea inovării în dezvoltarea economică a Regiunii. La fel putem menționa că IMM-urile devin factori determinanți ai creșterii economice, fiind predominante în domeniul industriilor noi și în plină dezvoltare. Întreprinderile mici și mijlocii se identifică, practic, cu sectorul privat, fiind principala sursă de locuri de muncă, de inovație și de productivitate în cadrul economiei regionale. De aceea este necesară o abordare științifică, profesionistă a acestora din perspectivă inovațională, abordare care să determine îmbunătățirea calității, productivității dar și a competențelor antreprenoriale.

Autoritățile ar trebui să ia în considerare capacitatea de inovare a firmelor existente și nevoia lor de a-și actualiza procesele de producție și de afaceri precum și portofoliul de produse[7].

Este necesar de creat facilități și de sprijinit acei agenți economici, care deja investesc, în mod activ, în dezvoltarea inovațiilor, prin implementarea în procesul de producere a noilor utilaje, tehnologii și obținerea noilor produse competitive pe piața națională și cea globală. Totodată este necesar de a crea condiții optime pentru restul IMM or, până în prezent succesul IMM cu activitate inovațională nu este încurajat, dimpotrivă, lipsește sprijinul acordat de stat [5].

O atenție deosebită în acest sens se acordă peste tot parteneriatelor dintre universități și industrie, cooperarea eficientă universități - mediu de afaceri constituind o componentă importantă a sistemelor de inovare naționale și regionale, cu rol determinant în dezvoltarea societății [3].

În acest context, pornind de la experiența multor regiuni inovatoare [2], una din direcțiile prioritare pentru RDN devine dezvoltarea Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic (CITT) în cadrul campusului Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), având scop valorificarea potențialului de inovare și transfer tehnologic, precum și crearea unui ecosistem inovativ în regiune. Crearea și promovarea ecosistemului de inovare este un proces complex care încorporează politicile și activitățile de inovare într-un mediu flexibil, dinamic, stimulant și propice [10], unde important este ca fiecare componentă să se formuleze și să se dezvolte în mod egal. Realizarea proiectului dat va contribui esențial la crearea unui mediu favorabil cercetării și dezvoltării afacerilor bazate pe inovare și transfer tehnologic.

Misiunea principală a CITT va consta în:

- Încurajarea procesului de creare a unei mase critice de inovații și startup-uri pentru întărirea competitivității la nivel local și internațional;
- Crearea legăturilor puternice între business și mediul academic;
- Susținerea dezvoltării inovatoare economice a regiunii.

Astfel, va spori identitatea și competitivitatea regională în termeni de inovare, prin susținerea și promovarea unitară a tuturor stakeholder-ilor implicați la nivel regional: universități, organizații partenere, întreprinderi, reprezentanți ai mediului de afaceri și industriilor, centre de cercetare, APL-uri, incubatoare de inovare și afaceri. De asemenea, un rezultat important al proiectului va fi consolidarea mediului de afaceri inovativ din regiune prin promovarea parteneriatelor în domeniu și implementarea soluțiilor inovatoare pentru dezvoltarea start-up-urilor în RDN.

Susținerea mediului de inovare și transfere tehnologic, în concordanță plenară cu necesitățile mediului academic și comunității de afaceri, va asigura creșterea competitivității economice regionale, susținerea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul tehnologiilor inovative, precum și va crea premise pentru utilizarea noilor tehnologii în producere. Astfel Centrul va asigura dezvoltarea simultană a tuturor elementelor ecosistemului de inovare: infrastructură pentru inovare, competențe și consolidarea capacităților, dezvoltarea comunității, elaborarea politicilor, acces la finanțare, acces pe piață, acces la mentori, cooperare (competiție), transfer de tehnologie, dezvoltarea antreprenoriatului.

Concluzii

Competitivitatea țării și a regiunilor ei depinde în mare măsură de gradul eficienței de promovare a inovării. Statul trebuie să ia în considerare mai mulți factori în procesul de dezvoltare a ecosistemului, iar consolidarea inovării regionale va continua să fie un instrument politic important, deoarece există o legătură directă între inovare și performanța economică regională, cât și națională.

Atenția deosebită trebuie să fie acordată acelor antreprenori și IMM, care practică activități de inovare. În acest sens, se impune diversificarea infrastructurii inovaționale, a fondurilor și programelor de susținere, precum și simplificarea accesului la acestea.

Dezvoltarea unui Centru de Inovare și Transfer Tehnologic în cadrul USARB, cu atragerea celor mai experimentați specialiști, poate avea un impact pozitiv asupra multor indicatori economici și sociali, prin stimularea dezvoltării economice inovatoare a regiunii, CITT rămânând a fi pus oricând la dispoziția întreprinderilor private cointeresate în dezvoltarea afacerilor bazate pe inovare și transfer tehnologic, asigurându-se în acest mod o amplificare a randamentului inovațional al RDN.

Referințe

Cărți:

1. Drucker P. *Inovația și sistemul antreprenorial*, București, Editura Enciclopedică, 1993
2. eDIGIREGION Project Team, *A Good Practice Guide To Regional Innovation Ecosystems*, OAK TREE PRESS, Cork, 2017.
3. POPESCU, Maria. *Managementul Inovării*, Editura Universității Transilvania din Brașov, 2016, 169 p.

Referințe WEB:

4. BNS „Rezultatele activității de inovare a întreprinderilor în Republica Moldova în anii 2017-2018” [online]. [accesat 26.02.2021]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6541>
5. GANEA, V. *Managementul Inovațional în Economie și Business*. Curs de lecții, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Chișinău, 2016, 74 p [online]. [accesat 27.02.2021]. Disponibil: http://uspee.md/wp-content/uploads/2016/08/Ganea_curs_MG_INOV_drdpreliminar.docx
6. The Global Competitiveness Report 2019. World Economic Forum [online]. [accesat 26.02.2021]. Disponibil: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
7. The Global Competitiveness Report Special Edition 2020. World Economic Forum [online]. [accesat 26.02.2021]. Disponibil: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2020.pdf

Teze:

8. LEVITSKAIA, Alla. *Managementul dezvoltării inovaționale a economiei regionale (în baza UTA Găgăuzia)*. Autoreferat al tezei de doctor habilitat în științe economice [online]. [accesat 27.02.2021]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2017/51622/alla_levitskaia_abstract.pdf

Reglementări legale și legi, organizații:

9. Strategia Națională de dezvoltare ”Moldova 2030”, Hotărîrea Guvernului Nr. 377 din 10.06.2020
10. Studiu privind îmbunătățirea cadrului normativ-legislativ național din domeniul proprietății intelectuale în vederea încurajării activității inovaționale. AGEPI, Chișinău 2014 [online]. [accesat 26.02.2021]. Disponibil: www.agepi.md/sites/default/files/2015/11/Studiu_inovare.pdf